

SULAK ALAN NEDİR?

"Türkiye'nin de taraf olduğu Ramsar Sözleşmesinde sulak alanların tanımı; "Doğal ya da yapay, sürekli ya da mevsimsel, tatlı, acı ya da tuzlu, durgun ya da akan su kütleleri, bataklıklar, turbalıklar ve gelgitin çekilmiş anında derinliği altı metreyi aşmayan deniz suları." olarak tanımlanmaktadır. Akdeniz ve çevresindeki bölgelerde sulak alanlar, haliç, akarsu deltası, kıyı lagünü, göl, bataklık ve vaha, tuzcul bataklık, doğal ya da suni tuzlalar ve baraj gölleridir.

SULAKALANLAR İNSAN İÇİN NEDEN ÖNEMLİDİR? SEL KONTROLÜ

Sulak alanlar seli bünyesindeki organik maddeler vasıtasıyla aynı bir sünger gibi emer, yavaşlatarak bırakır. Selin kontrol altına alınması için nehirler üzerinde set ve barajların inşası genellikle yetersiz kalmış, üstelik bu doğal işlevi de bozduğu için ters etkilere neden olmuştur.

YERALTI SULARININ BESLENİMİ

Sulak alanlar yeraltı suyu depolarını doldururlar. Sulak alanları kuruyan Konya Havzasında yer altı suyu DSİ istatistiklerine göre her yıl bir metre inmekte, su çıkarma amaçlı mazot masrafı çiftçiyi zor durumda bırakmaktadır. Göller Yöresindeki irili ufaklı 65 gölden 25'inin kurutulması nedeniyle bölgede taban suyunun çekildiği ve bu sebeple bazı köylerde su sıkıntısı yaşandığı, tarımsal üretimde düşüş olduğu gözlenmiştir. Yeraltı sularındaki bu tip aşırı boşalma zeminde çökmelere, hatta depremlere neden olabilmektedir.

SEDİMAN VE BESİN DEPOLANMASI

Sulak alanlar su geçişini yavaşlatarak sularla taşınan besin ve sedimanların birikmesini sağlar. Bu nedenle deltalar ve taşkın alanları en verimli tarım arazileridir. Türkiye'nin en verimli tarım toprakları Büyük Menderes, Kızılırmak, Yeşilirmak, Seyhan, Ceyhan, Sakarya, Fırat ve Dicle gibi nehirlerin taşkın düzlüklerinde yer almaktadır.

İKLİM DEĞİŞİKLİĞİNİN KONTROLÜ

İklim değişikliğine yol açan karbonun %40'ını sulak alanlar depolamaktadır. Kurutulmaları küresel ısınma durdurma konusundaki olumlu işlevlerinin bozulmasına, üstelik bünyelerinde depoladıkları karbondioksitin de salınmasına neden olduğu için ters etki yapmaktadır. Sulak alanların ayrıca buldukları iklimi yumuşatma gibi çok önemli bir mikro klima etkisi vardır. Sulak alanlar kurutulduktan kısa bir süre sonra bölge iklimi sertleşir, daha önce görülmeyen don olayları görülebilir. Kurutulan Avlan Gölü, neredeyse tamamen kuruyan Sultan sazlığı çevresinde benzeri durumlar yaşanmıştır ve tarım ürünlerinde kayıp ciddi boyuttadır.

SU ARITIMI

Sulak alanlar doğal arıtma sistemleridir, üstelik elektrik harcamazlar. Günümüzde ucuz ve etkili olduğu için yapay sulak alan arıtımı yöntemi giderek yaygınlaşmaktadır. Arıtma tesisleri bu

doğal sistemlerin hızlandırılmış halidir.

SULAK ALANLARIN KURUMA NEDENLERİ

Doğrudan kurutma alışmaları

Devlet Su işleri'nin yıllık istatistik bültenlerinde, sulak alanların doğrudan ve tümüyle kaybına yol açan iki kategoriden söz edilmektedir: taşkın kontrolü ve kurutma (arazi kazanma, sıtmayla mücadele vs amaçlı). DSI'nin kurulduğu 1953 yılından bu yana, Önemli Kuş Alanlarının (ÖKA) dışında kalan 370.000 ha sulak alan habitatu, çeşitli kurutma ve taşkın kontrolü amaçlı projeler sonucu yok olmuştur.

Su dağıtımındaki kaçaklar ve buharlaşma

Barajlardan tarlalara su ulaştıran şebekedeki kaçaklar ve buharlaşma nedeniyle barajdan verilen su tarlaya ulaşmadan yarıya inmektedir. Bu kayıp bazı yerlerde daha fazladır. Bu nedenle barajlarda tutulması gereken su miktarı ikiye katlanmaktadır.

Küresel Isınma ve Yağışların Azalması

Küresel ısınma ya da yağışların azalması sulak alanlarımızın kuruması konusunda gösterilen ilk sebepler arasındadır. Yağışların azalması önemli bir doğal etkidir. Ancak kuruyan birçok sulak alanın 30-40 yıllık yağış ve iklim verileri incelendiğinde yağışlardaki azalmanın alanın kaybına sebep olamayacak kadar küçük olduğu görülmektedir. Benzer şekilde yağışta bir değişiklik olmamasına rağmen kuruyan birçok sulak alan vardır. Bu nedenle yukarıda bahsedilen kullanım odaklı diğer sebepler çok daha büyük önem kazanmaktadır.